

ARCHIVUM OTTOMANICUM

Edited by
Barbara Kellner-Heinkele – Pál Fodor

Editorial Board
Hatice Aynur, Günhan Börekçi, Gottfried Hagen,
Matthias Kappler, Hakan T. Karateke, Rhoads Murphey,
Marinos Sariyannis, Derin Terzioğlu, Stefan Winter

40 (2023)

Harrassowitz Verlag · Wiesbaden

ARCHIVUM OTTOMANICUM concerns itself primarily with Ottoman history and Ottoman philology. However, the editors also welcome articles on subjects related to Ottoman studies in the history and culture of Europe, including in particular Danubian Europe, the Black Sea area and the Caucasus, and in the history and culture of the Arab and the Iranian lands, and Byzantium. The journal also aims at publishing unknown texts and materials and presenting them in facsimile.

Archivum Ottomanicum follows a double-blind peer review process.

Authors of articles will receive a free copy of the volume in which their article appears.

Contributors are invited to send article manuscripts as doc file and in PDF format to: Pál Fodor (e-mail: fodor.pal@abtk.hu) and Barbara Kellner-Heinkele (e-mail: heinkele@zedat.fu-berlin.de).

Book review editor:

Stefan Winter (e-mail: swinter@ku.edu.tr)

Secretary of the Editorial Board and technical editor:

Miklós Fóti (e-mail: fotimiklos@yahoo.com)

The citation guide for contributors is accessible on

<http://www.archott.abtk.hu/for-authors>

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek
Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten sind im Internet über <https://www.dnb.de/> abrufbar.

Bibliographic information published by the Deutsche Nationalbibliothek
The Deutsche Nationalbibliothek lists this publication in the Deutsche Nationalbibliografie; detailed bibliographic data are available on the internet at <https://www.dnb.de/>.

© Otto Harrassowitz GmbH & Co. KG, Wiesbaden 2023

This journal, including all of its parts, is protected by copyright.

Any use beyond the limits of copyright law without the permission of the publisher is forbidden and subject to penalty. This applies particularly to reproductions, microfilms and storage and processing in electronic systems.

Printing and binding by Hubert & Co., Göttingen

Printed on permanent/durable paper

Printed in Germany

<https://www.harrassowitz-verlag.de/>

ISSN 0378-2808

TABLE OF CONTENTS

Mustafa Dehqan Astrological Elements in Bidlīsī's <i>Major Introduction to Hašt Bihišt</i> VI: The Case of Ptolemy's <i>verbum I</i>	7
Pál Fodor A Peculiar Ottoman Institution: <i>Feragat</i> (Renunciation)	13
Miklós Fóti Biographical Notes on the Life of Turali of Tuzla (<i>Aga, Bey</i> and <i>Vakıf</i>)	25
Abdulahadi Uysal "Tımişvar" İsmi Üzerine Bazı Notlar	35
Gary Leiser Two Neglected Contemporary Reports in French on the Ottoman Conquest of Baghdad in 1638	53
Denise Klein Living in a City of Migrants: The <i>Risale-i Garibe</i> on Difference and Belonging in Early Modern Istanbul	87
Hüseyin Onur Ercan – Nihal Metin Avusturyalı Mukim Elçi Heinrich von Penkler'e Veda Ziyareti Münasebetiyle Sultan III. Osman Tarafından Verilen Nâme-i Hümâyun (1755)	117
Ferenc Tóth La Turquie vue par un jeune européen au milieu du siècle des Lumières. Le <i>Mémoire sur la Turquie</i> du baron de Tott – Publication de texte avec commentaires	133

Marianthi F. Palazi

Loyalties and Education: The Medical and Other Studies of Sarantis Archigenes/Arşizen at the Time of Early Ottoman Modernization (1809–1842) 177

Dreams of Turan: Traces and Trajectories of a Contested
Ideology from Past to Present
Proceedings of a Conference Held at the Swedish Research Institute
in Istanbul, 1–2 December 2022

Guest editors: Gábor Fodor – Olof Heilo

Anssi Halmesvirta

From Turanians to Finno-Ugrians: A Transformation of Identity..... 197

Ildikó Farkas

The Various Ideas of Hungarian Turanism..... 205

Emmanuel Szurek

Refugium Peccatorum? The Avatars of French-speaking Turanism
(Second Half of the Nineteenth Century) 229

REVIEW ARTICLE

Dariusz Kołodziejczyk, *The Ottoman Survey Register of Podolia (ca. 1681):*

Defter-i Mufasssal-i Eyalet-i Kamanıçe, Part 1: *Text Translation, and*
Commentary, Part 2: *Facsimile. Ottoman Province* (Machiel Kiel)..... 253

BOOK REVIEWS

İsmail E. Erünsal, *A History of Ottoman Libraries* (Feras Krimsti) 259

M'hamed Oualdi, *A Slave Between Empires: A Transimperial History of*
North Africa (Christine Philliou)..... 264

Henning Sievert, <i>Tripolitanien und Bengasi um 1900: Wissen, Vermittlung und politische Kommunikation</i> (Frederick Walter Lorenz)	266
Mostafa Minawi, <i>Losing Istanbul: Arab–Ottoman Imperialists and the End of Empire</i> (José Rafael Medeiros Coelho).....	270
Cüneyd Yıldırım, <i>Die Melāmiyye von Rumelien. Sozial- und Ideengeschichte einer Sufi-Gemeinschaft</i> (Slobodan Ilić)	274

AVUSTURYALI MUKİM ELÇİ HEINRICH
VON PENKLER'E VEDA ZİYARETİ
MÜNASEBETİYLE SULTAN III. OSMAN
TARAFINDAN VERİLEN NÂME-İ HÜMÂYÛN (1755)

HÜSEYİN ONUR ERCAN – NİHAL METİN

I.

Memleketleri tarafından geri çağrılarak diplomatik görevleri hitam bulacak olan kapı kethüdaları (mukim/dâimî elçi) teamül gereği bunu Bâbîâli'ye yazılı olarak bildirirlerdi. Müracaatlarının uygun bulunması durumunda hem sadrazamın hem de sultanın huzuruna kabul edilip veda ziyareti gerçekleştirirlerdi. Bu veda ziyaretleri çerçevesinde mutat olduğu veçhile önce sadrazamın sarayında, ardından Dîvân-ı Hümâyûn'da resmî tören düzenlenirdi. İlk başta, mukim elçiliğe tayin olundukları ve Osmanlı başkentine vardıkları zaman görevlerini resmen başlatabilmek için hükümdarlarının imzasını/mührünü taşıyan itimât-nâme (*credentiale*) belgesini Osmanlı Sarayı'nda sultana arz ederlerken, geri çağrıldıklarının beyanını müteakiben bu defa hükümdarlarına takdim edilmek üzere sadrazamdan bir mektup ve sultandan – üzerinde altın yıldızla çekilen tuğrayı havi – bir nâme-i hümâyûn teslim alırlardı (*re-credentiale*). Söz konusu ve şimdide değin pek mercek altına alınmadığı görülen bu nâme-i hümâyûnlar Dîvân Kalemî tarafından itina ile hazırlanmış, Osmanlıların ince zevkini ve Osmanlı paleografyasının estetik/sanat yönünü yansıtmaya bakımından da dikkat çekici nitelikte belgelerdendir.

Bu makalede, Heinrich von Penkler'in Osmanlı payitahtındaki birinci elçilik döneminin (1741–1755) sonunda gerçekleştirdiği veda ziyaretlerinin (3 ve 6 Ağustos 1755) merasim yönünden ziyade, bu resmî kabullerde kendisine önce Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa ve ardından Sultan III. Osman tarafından verilen ve Kutsal Roma Alman İmparatoru I. Franz (Franz Stephan von Lothringen)'a hitaben yazılmış belgelerin¹ diplomatik özellikleri üzerinde durulmuş, rükünleri ve muhtevası gösterilmeye çalışılmıştır.

1 Osmanlılar Avusturya elçisi Heinrich von Penkler'i bu dönemde hizmetinden muhtemelen çifte nâme ile –yani I. Franz'ın yanı sıra Kutsal Roma Alman İmparatoriçesi Maria Theresia'ya hitaben yazılan nâmeyle– mezun etmiştir. Bununla birlikte Avusturya Devlet Arşivi'nde yalnızca imparatora hitaben yazılmış belgelere rastlanılmıştır.

II.

Viyana'dan yola çıkan Kont Anton Corfiz Ulfeld (Ulefeld/Ulfeldt)'in sefaret heyetinde sekreter (*Legations Secretarius*) vasfıyla bulunan ve İstanbul'a 11 Ağustos 1740'ta varan Heinrich Christoph von Penkler/Penckler (1700–1774), misyonunu tamamlayıp Viyana'ya dönen Ulfeld'den sonra İstanbul'da kalıp Avusturya kapı kethüdalığı görevine başlamıştır (1741). 1746'dan itibaren orta elçi olarak hizmet etmiş ve hastalığından ötürü 1752'den itibaren geri dönme arzusunu dile getirmiş olan Penkler, neticede görevini kâğıt üstünde 1 Nisan 1754'te Josef Peter von Schwachheim'a devretmiş olsa da fiilen 1755 yazı sonlarına doğru zevcesi Elisabeth von Collet ve İstanbul'da dünyaya gelen beş çocuğu ile birlikte on beş yıl aradan sonra İstanbul'dan ayrılmıştır.² Penkler Osmanlı payitahtında elçi olarak ikinci kez 1762–1766 yılları arasında bulunmuştur.

Penkler'in ilk elçiliğini hitama erdiren veda ziyareti, makamında üç ay gibi kısa bir süre kalabilen Nâilî Abdullah Paşa'nın (19 Mart–24 Ağustos 1755)³ sadaret ve tahtta bulunan III. Osman'ın (1754–1757) saltanat dönemine rastlamıştır. Nemçe elçisi, ilk önce Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa'ya veda ziyaretini gerçekleştirmek ve geri gönderilmesi bahsini konu alan mektubu teslim etmek üzere önce 3 Ağustos 1755 (24 Şevval 1168) Pazar günü Paşa Kapısı'na (Bâb-ı Âsâfi/Sadâret Dairesi) çağrılmıştır. Fatih-Bahçekapı semtindeki Kireç İskelesi'ne elçinin binmesi için bir ve maiyeti için otuz at gönderilmiştir. Çavuşlar kâtibi ve çavuşlar emini de yanlarında kavuklu (mücevveze) yirmi çavuş olduğu hâlde oraya gitmiştir. Penkler ve maiyeti iskeleye yanaştığında hazırda bulunan atlara binilmiş ve ardından Paşa Kapısı'na gidilmiştir. Aşağı meydanda deli ve gönüllü ve Tatarlar, Arz Odası'nda ise on tane ağa hazır bulunmaktaydı. Elçi buraya vardığında misafir odasında beklemeye başladı. Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa makamına oturduğunda ve reisülküttap efendi ile çavuşbaşı ağa, tezkire-i evvel ve sani, mektubi efendi ayakta saf tutmuş idi ve tüm bürokratlar sarık (destâr-i âdî) giymişti. Müteakiben içeriye alınan Penkler, kendisine ayrılmış iskemleye oturtuldu. Elçi İtalyanca dilinde konuşurken⁴ bu sırada divân tercümanı söylediklerini çevirdi ve mektubunu arz etti. Reisülküttap Efendi mektubu elinden alıp yastık üzerine koydu.⁵ Bu sırada mutat

2 Renate Zedinger, 'Vom "Sprachknaben" zum Internuntius. Freiherr Heinrich Christoph von Penckler (1700–1774) im diplomatischen Dienst an der Hohen Pforte', in Ulrike Tischler-Hofer – Renate Zedinger (eds.), *Kuppeln Korn Kanonen. Unerkannte und unbekannte Spuren in Südosteuropa von der Aufklärung bis in die Gegenwart*. 2010, 215–237. Penkler'in Türkçe muhtasar biyografisi için bk. Hüseyin Onur Ercan, 'Neşâdâbâd ve Çerâğan Sahilsaraylarında İki Özel Gün: Belgrad Antlaşması'nın Kalıcı Olarak Temdidi (Nisan–Mayıs 1747)', *MUTAD* 8:1 (2021) 4–6, erişim tarihi 23 Temmuz 2022, doi:10.16985/mtad.949284.

3 Mehmet İpşirli, 'Abdullah Nâilî Paşa', in *TDV İslam Ansiklopedisi*. Vol. 1. İstanbul, 124.

4 Joseph von Hammer, *Geschichte des Osmanischen Reiches*. Vol. VIII. Pest, 1832, 187, 282.

5 Mehmed Hâkim Efendi, *Hâkim Efendi Tarihi [Osmanlı Tarihi 1166–1180/1752–1766]*. Vol. I. Ed. by Tahir Güngör. İstanbul, 2019, 294–295.

olduğu üzere tatlı, kahve, gül ve buhur suyu ikram edildikten sonra⁶ kendisine – tıpkı seleflerine yapıldığı gibi – samur paça kürk ve maiyetine de kaftanlar (hil'at) giydirilince merasim sona erdi ve elçi, maiyetiyle birlikte geldiği şekilde ikametgâhına uğurlandı.

Bu ziyaretten üç gün sonra 6 Ağustos 1755 (27 Şevval 1168) Çarşamba günü, bu defa sultanın huzuruna çıkmak ve Kutsal Roma Alman İmparatoriçesi Maria Theresia (1740–1780) tarafından Sultan III. Osman'a hitaben yazılıp Viyana'dan gönderilen aynı konuda ve 20 Mayıs 1755 tarihli bir nâmeyi⁷ teslim etmek için Dîvân-ı Hümâyûn'a gelmesi istenmiştir. Üç gün önce olduğu gibi yine çavuşlar kâtibi efendi ve çavuşlar emîni ağa ile yanlarındaki kavuklu yirmi çavuş tarafından – kendi kayığıyla geldiği – Kireç İskeleyi'nde ama bu defa seher vaktinde karşılanan elçi, kendisi için hazırlanmış gümüşlü eyer takımlı ata (divan rahtı) ve maiyeti eyer takımlı atlara bindirilip Alay Köşkü altına kadar eşlik edildi. Orada bir süre bekletildikten ve Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa Dîvân-ı Hümâyûn'a varduktan sonra Topkapı Sarayı'na götürüldüler. Bâbüsselâm'dan geçip Orta Kapı'da (Bâbüssaâde) bir süre bekletildikten sonra Penkler, Kubbealtı'nda (Dîvânihâne) Fetih Suresi tilaveti tamamlanıp yeniçeri çorbası içildikten sonra Kubbealtı'na alındı. Penkler'e mekânın dîvân toplantısının yapıldığı iç bölümünde çavuşbaşı ve kapıcılar kethüdası ağaları ayakta ve sadrazam ise makamında oturur vaziyetteyken oturması için nişancı paşanın yanındaki iskemle gösterildi. Dîvân tercümanı aracılığıyla hatırı sorulduktan sonra dîvân kuruldu ve halkın meseleleri görüşüldü. Bunu müteakiben sadrazamın – Penkler'in Avusturya'ya geri çağırıldığı ifade edildiği – telhisi, saray görevlileri tarafından sultana arz edildi. Bir süre sonra üzerinde meselenin uygun görüldüğünü gösteren hatt-ı hümâyûn bulunan belge karşılandı. Yemek ikramı hazırlıkları tamamlandıktan sonra nişancı paşa sofrasında yemekler yendikten sonra elçiye eski dîvânihâne önünde Paşa Kapısı'nda olduğundan kıyasla daha renkli çuhaya kaplanmış samur paça kürk ve maiyetine de kaftanlar giydirilip bekletildi. Son aşamada sadrazam kendisini sultanın huzuruna çağırdığında Penkler, altı kişiden oluşan en yakın maiyeti ve mutat olduğu üzere arza girecek devlet adamları ile birlikte sultanın huzuruna kabul edildi. Arz Odası'ndaki görüşmeden sonra Penkler ve maiyeti, Bâb-ı Hümâyûn'dan Bâbüsselâm'a doğru giderken sağda bulunan saray fırınları tarafından dîvân üyeleri çıkıncaya kadar bekletildi ve ardından uğurlanarak saraya geldiği şekilde ikametgâhının yolunu tuttu.⁸

Veda ziyaretlerini takip eden günler içinde Dîvân (Beylikçi) Kalemi tarafından Kayzer I. Franz'a (Osmanlı belgesinde Françesko) hitaben yazılan 9–18 Ağustos 1755 (evâil-i Zilka'de 1168) tarihli, III. Osman'ın altın yaldızlı tuğrasını taşıyan

6 Sem'dânizâde Fındıklılı Süleyman Efendi, *Mür'i't-Tevâhir*. Vol. I. Ed. by Münir Aktepe. İstanbul, 1976, 182.

7 Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrakı [TSMA.e], 1054/7. Nâmenin Osmanlı Türkçesi tercümesinin transkripsiyonu için bk. EK IX.

8 Hâkim, *Hâkim Efendi Tarihi*, 295–296.

nâme-i hümayûn ile Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa'nın altın yıldızlı uzun keşîdeli pençesi bulunan mektubu hazırlandı.⁹ Diplomatik belgeler Penkler'e ulaştırıldıktan sonra artık Avusturya elçisi Viyana'ya dönmek ve belgeleri Viyana Sarayı'na teslim etmek üzere İstanbul'dan ayrılabilmiştir. Nitekim Penkler'in Baron Pfütschner'e gönderdiği 29 Ağustos 1755 tarihli yazısından, bir iki gün içinde yola çıkmayı planladığını öğrenmekteyiz.¹⁰ Her iki belge Heinrich von Penkler'in elçilik sekreteri ve tercümanı olan Anton Selescoviz/Antonius Seleskoviz tarafından Latinceye tercüme edilmiştir.¹¹

III.

Şimdi, Kutsal Roma Alman İmparatoru I. Franz'a hitaben yazılan ve biri nâme-i hümayûn, diğeri de Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa'nın mektubu olmak üzere gönderilen iki belgenin diplomatik açıdan mukayesesine geçebiliriz.

Öncelikle her iki belgenin ihtiva ettiği erkana bakıldığında nâme-i hümayûnda sırasıyla *tuğra, elkab, dua, nakil/iblağ, tenbih/te'kid, dua, tarih* ve *mahall-i tarih*; mektupta ise *elkab, selâm, nakil/iblağ, hatime, dua, imza-mühür* rükünleri bulunmaktadır. Tüm bu bölümler için her iki belge birlikte ele alınarak karşılaştırılacaktır. Başlıklarda bu fark, ilk yazılan nâme-i hümayûn, ikinci yazılan ise mektup olmak üzere gösterilecektir:

1) Tuğra (*tugra/imperial cipher*) / [–]

Âbâdî kâğıda yazılmış olan nâme-i hümayûnda yazının üst kısmında, Sultan III. Osman'ın "*Osman Han bin Mustafa el-Muzaffer Daima*" yazılı altın yıldızlı tuğrası bulunmaktadır. Dolayısıyla ilk rüknü davet değil tuğradır.

2) Elkab / Elkab (*inscriptio*)

Nâme-i hümayûnda tuğradan sonra muhataba hitaben elkab bulunurken diğer belgemiz olan mektup da ilk rüknü olan elkab ile başlamaktadır.

İftihârü 'l-ümerâi 'l-izâmi 'l-İseviyye, muhtârü 'l-küberâi 'l-fihâmi 'l-Mesihîyye, muslih-i mesâlih-i cemâhîri 't-tâifeti 'n-Nasrâniyye, sâhib-i ezyâli 'l-haşmeti ve 'l-vakâr sâhib-i delâilü 'l-mecd ve 'l-itibâr hâlâ müntehab-ı Roma imparatoru ve Toskana'nın duka-i kebîri ve sâir nice mahallerin princibi ve kontesi olan haşmetlü miknetlü dostumuz Françesko [nâme]

İftihârü 'l-ümerâi 'l-izâmi 'l-İseviyye muhtârü 'l-küberâi 'l-fihâmi 'l-Mesihîyye muslih-i mesâlih-i cemâhîri 't-tâifeti 'n-Nasrâniyye sâhib-i ezyâli 'l-haşmeti ve 'l-vakâr sâhib-i delâilü 'l-mecd ve 'l-itibâr hâlâ müntehab-ı Roma impara-

9 Belgeler hâlen Viyana'da bulunmaktadır, bk. Österreichisches Staatsarchiv [ÖStA], Haus-, Hof- und Staatsarchiv [HHStA], Türkische Urkunden 17.

10 ÖStA, HHStA, Türkei V, Karton 16, fol. 156.

11 ÖStA, HHStA, Türkische Urkunden 17.

toru ve Çermenya kralı ve Lorinya ve Toskana'nın duka-i kebîri ve sâir nice mahallerin princibi ve kontesi olan hürmetlü haşmetlü muhabbetlü ulu dostumuz Françesko [mektup]

İki elkab arasında büyük benzerlik bulunmasına rağmen sadrazamın gönderdiği mektupta Françesko'nun “*Cermanya karalı*” ve “*Lorinya'nın büyük dukası*” olduğu da belirtilmiştir. Ayrıca dostumuz kelimesinden önce “*hürmetli*,” “*muhabbetlü*” ve “*ulu*” sıfatları eklenmiştir.

3) Dua / Dua (*salutatio*)

Elkabdan sonra her iki belgede de Hristiyan ülke hükümdarları için kullanılan dua rüknü yer almaktadır.

hutima'llâhu avâkıbuhû bi'l-hayri ve'r-reşâd ve elhemü ileyhi sebîle's-savâb ve's-sedâd [nâme]

hutima'llâhu avâkıbehû bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebîlü'l-savâb ve's-sedâd [mektup]

Her iki dua formu da bir hayli uzun olmakla birlikte nâme-i hümayûnda mektuptan farklı olarak “*elhem*” kelimesi tercih edilirken mektupta “*ahsen*” kelimesi tercih edilmiştir.

4) [–] / Selâm (*greeting*)

Mektupta duadan sonra – ona bağlı olarak –¹² muhatap ülke hükümdarına muhabbetin sunulduğu uzun bir *selâm* rüknü bulunmaktadır:

cenânlarının kibel-i erşedlerine îzâh-ı ma'ânî hubb ü vedâd ve efsâh-ı mebânî-i vedd ü ittihâd ile te'kîd-i mu'âked muhabbet-karâr-dâde ve teşyîd-i merâsîd-ı meveddet ve tevâd ider hülâsa-i kelâm müsâleme-i makâl ve nekâve-i peyâm-ı musâdakat-istinâd ithâf ü ihdâsından sonra [mektup]

5) Nakil/İbلاغ / Nakil/İbلاغ (*narratio/expositio*)

Nâme-i hümayûnda elkabdan sonra, mektupta ise selâmdan sonra farklı şekillerde olmak üzere nakil kısma geçiş formülleri yer almaktadır:

tevki'-i refî'-i hümayûnumuz vâsıl olıcak ma'lûm ola ki [nâme]

dostâne inhâ ve i'lâm olunur ki [mektup]

Sonrasında yine nâme-i hümayûndan farklı olarak mektupta sultan için uzun bir elkab bulunmaktadır:

12 Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*. Ankara, 2013, 225.

â'zam-ı selâtîn-nizâm ve efhâm-ı havâkîn-fihâm âfitâb-ı gerdûn-ı hilâfet-uzmâ ve hurşîd-i âsimân-ı saltanat-kübrâ müekkid-i bünyân-ı dîn-i mübin ve müeyyid-i erkân-ı şer'-i metîn mâlik-i dû-bahr u dû-ber ve zînet-efzâ-yı alâ âlihi taht u efses şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü azametlü velî ni'metim pâdişâh-i âlem-penâh ve şehriyâr-ı ma'delet-i destgâh efendim hazretlerinin [mektup]

Sonrasında her iki belgede de, belgenin yazılma amacını içeren, asıl içeriğin aktarıldığı nakil kısmına gelinir. Burada aktarılan konu her iki belgede de aynıdır. İstanbul'da orta elçilik payesiyle bulunan Avusturya Elçisi Penkler'in hastalığından dolayı dönmesi gerektiği ve yerine, kapı kethüdalık payesiyle İstanbul'a gönderilen – Osmanlı belgesinde Pozkov şeklinde zikredilen – Josef Peter von Schwachheim'in gelip iki ülke arasındaki dostluğu vurgulayan nâme ve ilamlarını takdim ettiği bildirilerek Devlet-i Aliyye'nin de âdeti olduğu üzere onu dostane karşıladığı aktarılır.

İçerik aynı olmasına karşın her iki belge arasında bazı kelime farklılıkları dikkat çekmektedir:

Mektupta Elçi Penkler'in elkabı için sadece “*rütbetlü*” kelimesi yani esasen ruhanî reislere verilen bir unvan kullanılırken isimden sonra da yalnızca “*dostumuz*” kelimesi tercih edilmiştir. Nâme-i hümayûnda ise elkab için “*kıdvetü ümerâi'l-milletü'l-Mesihîyye*”; dua için ise “*hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr*” (*Allah âkîbetini hayırlı eylesin*) ifadesi kullanılmıştır.

Yeni Elçi Pozkov (Schwachheim) için mektupta “*sadâkatlı*” elkabı kullanılırken isimden sonra yine “*dostumuz*” kelimesi kullanılmıştır. Nâme-i hümayûnda ise Pozkov'un elkabı için “*kıdvetü a'yânü'l-milleti'l-Mesihîyye*”; dua için ise “*hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr*” ifadesi kullanılmıştır.

Nâme-i hümayûnda Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa için uzun bir elkab ve dua yer almakta ve kendisinin aracılığıyla elçinin mektubunun ulaştığı belirtilmektedir. Mektupta ise sadrazam kendi rolünden bahsetmemektedir.

mazmûn-ı nâme-i musâdakat-zımnûnizde mütereddîm [nâme]

mazmûn-ı nâme-i masarrıfât-ı işti'mâlinizde münderiç [mektup]

ilm-i âlem-ârâ-yı şehinşâhânemiz [nâme]

ilm-i âlem-âra-yı cihândârî [mektup]

hizmet ü rü'yetini [nâme]

hizmet-i me'mûriyetini [mektup]

6) Tenbih/Te'kid (*sanctio*) / Hatime (*epilogue*)

Nâme-i hümayûndaki tenbih/te'kid rüknü ile mektuptaki hatime rüknü birbirine benzemektedir. Her iki belgede de barışın muhafazası için gayret ettikleri müddetçe

Devlet-i Aliyye'nin de buna riayet edeceği bildirilir. İltimas ettikleri kapı kethüdalarının İstanbul'da ikametine izin verildiği, İstanbul'daki elçilerinin ise usulünce görevini tamamlayıp dönmesi nedeniyle bu nâmenin sudur olup onunla iletildiği ifade edilir.

Bu bölüme giriş formülü mektupta daha uzun olmakla birlikte “*nâme-i hümayûn ve 'l-makrûnda iş'âr olunduğu üzere*” ifadesiyle de nâme-i hümayûn gönderildiği işaret edilmektedir:

Lede 'l-vusûl ba 'de 'l-yevm [nâme]

İnşâü 'l-mevlâ lede 'l-vusûl nâme-i hümayûn ve 'l-makrûnda iş'âr olunduğu üzere ba 'de 'l-yevm [mektup]

Son bölümdeki kelime farkları ise şunlardır:

livâ-i dostluk [nâme]

levâzım-ı dostluk [mektup]

câ nib-i senniyyü 'l-menâkıb-ı hüsrevânemizden [nâme]

câ nib-i seniyyü 'n-nâkıb-i hüsrevânenen [mektup]

sarf-ı dikkat ü ihtimâm kılınacağı [nâme]

sarf-ı ihtimâm ve taraf-ı dostânemizden dahi kemâl-i hulûs üzere bezl-i sa 'y-ı tâm kılınacağı [mektup]

7) Dua / Dua (*salutatio*)

Her iki belgede de gayrimüslim olanları da içerecek şekilde “*Ve's-selâmu alâ meni't-teba 'a 'l-hüdâ*” (*Selâm olsun hidayete tâbi olanlara*) ifadesiyle dua rûknü bulunmaktadır.¹³ Sadrazam mektubu burada son bulmaktadır.

8) Tarih (*datatio*) / [–]

Nâme-i hümayûnda 1–10 Zilka'de 1168 (9–18 Ağustos 1755) tarihi Arapça olarak “*Fî evâil-i Zi 'l-ka 'de eş-şerîfe sene semân ve sittin ve miete ve elf*” kaydedilmesine karşın mektupta bu rûkûn bulunmamaktadır.

9) Mahall-i Tahrir (*locatio*) / [–]

Nâme-i hümayûnda “*makâm-ı Kostantiniyyü 'l-mahrûse*” ifadesiyle belgenin İstanbul'da kaleme alındığına dair bilgi yer alırken bu rûkûn de mektupta bulunmamaktadır.

10) [–] / İmza–Mühür (*signature–seal/sigil*)

13 Kütükoğlu'nun eserinde, nâme-i hümayûn rûkûnleri arasında tekrar bir dua rûknünden bahsedilmemiştir, bk. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, 146–163.

Mektupta nâme-i hümâyûndan farklı olarak Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa'nın mührü ve imzası yerine altın yaldızlı uzun keşîdeli pençesi bulunmaktadır.

Sonuç

Bilindiği üzere tüm diplomatik belge türleri mutlaka aynı erkana sahip olmak zorunda değildir.¹⁴ Nitekim bu çalışma, belgeler arasındaki erkan farkını koymak bakımından bir örnek teşkil etmektedir. Ağustos 1755 tarihli Sultan III. Osman tuğralı nâme-i hümâyûn ile Sadrazam Nâilî Abdullah Paşa'nın mektubun erkan terkibi tabloda şu şekilde gösterilebilir:

Rükünler	Nâme-i hümâyûn	Mektup
1	Tuğra	[-]
2	Elkab	Elkab
3	Dua	Dua
4	[-]	Selâm
5	Nakil/İblağ	Nakil/İblağ
6	Tenbih/Te'kid	Hatime
7	Dua	Dua
8	Tarih	[-]
9	Mahall-i Tahrir	[-]
10	[-]	İmza–Mühür

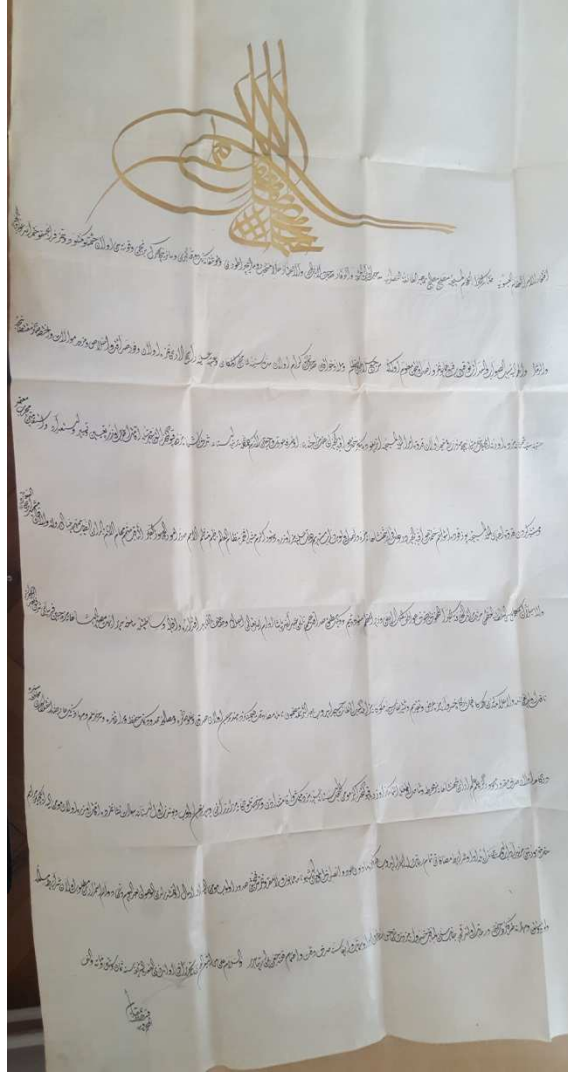
Mukayeseden elde edilen sonuçlar bakımından öncelikle iki belgenin şekil itibariyle birbirlerinden farklı olduğunu söylemek gerekir. Nâme-i hümâyûn çok daha büyük ebatlı bir kâğıda *celî dîvânî* yazı ile kaydedilmiş olup kâğıdın ortasında, yazının ise üst kısmında, gösterişli ve oldukça büyük ebatla altın yaldız bir tuğra bulunmaktadır. *Dîvânî* yazı ile kaydedilen mektupta ise altın yaldız, yazının sağ kenarında boydan boya yer alan sadrazamın uzun keşîdeli pençesinde kullanılmıştır.

Diplomatik açıdan ise nâme-i hümâyûn ve mektup rükünleri arasındaki farkları bu iki belgenin mukayesesinde de görmek mümkündür. *Tuğra* ve *mühür* farkları dışında, mektupta *tarih* ve *yer* bulunmazken nâme-i hümâyûnda ise *selâm* rüknü bulunmamaktadır. Kutsal Roma Alman İmparatoru için kullanılan elkaba bakıldığında ise nâme-i hümâyûnda olmamasına rağmen mektupta muhatabı yücelten “ulu”, “hürmetlü” gibi sıfatlar kullanılmıştır. *Nakil* ve *tenbih/hatime* kısımlarına bakıldığında ise içeriğin aynı ancak benzer anlamlı kelime seçimlerinde küçük farklar olabildiği görülmektedir. Burada dikkat çekici bir fark olmadığını belirtmek gerekir. Mektubun bu bölümünde, nâme-i hümâyûndan farklı olarak sultan için uzun

14 Hans Theunissen, ‘Ottoman–Venetian Diplomats: The ‘Ahd-names. The Historical Background and the Development of a Category of Political–Commercial Instruments Together with an Annotated Edition of a Corpus of Relevant Documents’, *Electronic Journal of Oriental Studies* 1:2 (1998) 188.

bir elkab yer alırken; elçilerin elkab ve duaları için de nâme-i hümâyûna göre daha sade ifadeler seçildiği söylenebilir.

EK I-III. Osman tuğralı evâil-i Zilka'de 1168/9-18 Ağustos 1755 tarihli nâme-i hümâyûn¹⁵

15 ÖStA, HHStA, Türkische Urkunden 17.

EK II – III. Osman tuğralı nâme-i hümâyûndan bir detay

EK III – Nâme-i hümâyûnun dış kabında bulunan “kırmızı mum üzerine basılı tuğralı mühür”

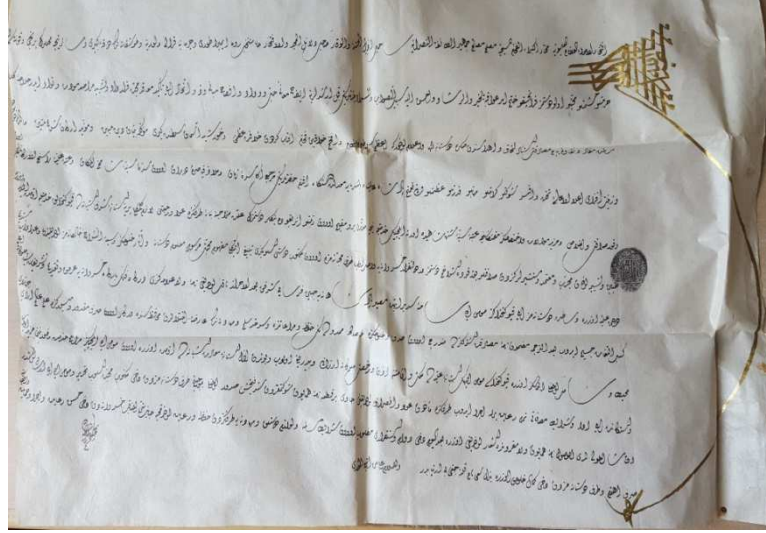

EK IV – Nâme-i hümâyûnun transkripsiyonu

1. İftihârü'l-ümerâi'l-izâmi'l-İseviyye muhtârü'l-küberâi'l-fihâmi'l-Mesihîyye muslih-i mesâlih-i cemâhîri't-tâifeti'n-Nasrâniyye sâhib-i ezyâli'l-haşmeti ve'l-va-kâr sâhib-i delâilü'l-mecd ve'l-itibâr hâlâ müntehab-ı Roma imparatoru ve Toska-na'nın duka-i kebîri ve sâir nice mahallerin princibi ve kontesi olan haşmetlü miknetlü dostumuz Françesko hutima'llâhu avâkıbuhû bi'l-hayri
2. ve'r-reşâd ve elhemü ileyhi sebile's-savâb ve's-sedâd tevki'-i refi'-i hümâyûnu-muz vâsıl olıcak ma'lûm ola ki merci'-i selâtîn-i i'zâm ve melâz-ı havâkîn-i sâhib-temkîn-i kirâm olan südde-i seniyye-i şâmihü'l-mekân ve atabe-i aliyye-i râsihü'l-erkânımıza olan vufûr-ı sadâkat ü ihlâs ve mezîd-i muvâlât ve ihtisâsları mukte-zasınca
3. atabe-i seniyye-i şehinşâhanemizde orta elçilik hizmetiyle nice müddetden berü mukîm olan kıdvetü ümerâi'l-milletü'l-Mesihîyye Enriko de Penkler hutimetri avâkı-buhû bi'l-hayrın illet-i mizâcına binâen o tarafa avdet ü ric'atı lâzım gelmekle yerine Âsitâne-i şeref-âşiyânemizde kapukethüdâlık hizmetiyle ikâmet eylemek üzere ta'yîn ü tesyîr ve isti'dâd ü istikâmetine mücerreb mu'temed
4. ve müsteşîrlerinden kıdvetü a'yânü'l-milleti'l-Mesihîyye Pozkov de Eşvaham hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr der-devlet-karâr-ı şehinşâhanemize vâsıl olup de'b-i müstedîm-i devlet-i aliyyemiz üzere düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzîmü'l-ümem müdebbir-i umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkıb mütem-mimü mehâmi'l-enâmi bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyedü erkân-ı sa'âdeti
5. ve'l-iclâl mükemmilü nâmusi's-saltanati'l-uzmâ mürettibü merâtibi'l-hilâfeti'l-kübrâ el-mahfûfu bi-sunûfi avâtîfi'l-meliki'l-a'lâ vezîr-i a'zam sütûde-şiyem-i vekîl-i mutlak sadâkat-ilmim Nâilî Abdullâh Paşa edâmallâhu te'âlâ iclâlehu ve zâ'afa bi't-te'yîdi iktidârehû ve ikbâlehû'nun vesâtatıyla sâha-i serîr-i übbebet-masîrû'l-pâdişâhanemize cebîn-i fersâ-yı şerefîn ba'de'l-ihraz-ı
6. nâkil olduğu nâme ve'l-i'lâmenizi dergâh-ı felek-bârgâh-ı hüsrevânemize arz u takdîm ve teşrifât-ı seniyye-i mülûkânemiz ile kesb-i iltifât-ı cesîm idüp ba'de't-tercüme mazmûn-ı nâme-i musâdakat-zımnînimizde mütereddîm olan sıdk u hulûsu-nuza ve musâlaha-i memdûdenin hıfz u mürâ'atında ve serhadd-i selim ve muhâde-nenin ârıza-i ihtilâlden muhâfazasında
7. derkâr olan sarf-ı makdûr u meysûrunuz ilm-i âlem-ârâ-yı şehinşâhanemiz muhît ve şâmil olmağla iltimâsınız üzere kapukethüdânız mûmâ-ileyhi Âsitâne-i Aliyye-mizde meks ü ikâmete izn ü ruhsat-ı mülûkânemiz erzânî ve buyurduğum olup ve bundan evvel Âsitâne-i Sa'âdet-nişânımızda ikâmet üzere olan mûmâ-ileyh elçiniz merâsim-i
8. hizmet ü rü'yetini mezîd-i âdâb ve istikânet ile edâ ve şerâ'it-i musâfâtı tamâm-ı ri'âyet-birle icrâ idüp tarafınıza me'zûn-ı avd ve insirâf olmağın işbu nâme-i hümâyûn ve'l-makrûnumuz şeref-bahş-ı sudûr olup mûmâileyh ile irsâl olunmuşdur. Lede'l-vusûl ba'de'l-yevm dahi devâm-ı istimrârı matlûb olan şerâ'it-i müsâleme

9. ve livâ-i dostluk ve muhâdene tarafınızdan hıfz u ri'âyet olundukça cânib-i senniyyü'l-menâkıb-ı hüsrevânemizden dahi hüsn-i ri'âyet ü icrâ ve himâyet ü îfâsına sarf-ı dikkat ü ihtimâm kılınacağı bî-irtiyâbdır. Ve's-selâmu alâ meni't-teba'a'l-hudâ. Fî evâil-i Zi'l-ka'de eş-şerîfe sene semân ve sittin ve miete ve elf. Makâm-ı Kostantiniyyü'l-mahrûse

EK V – Nâilî Abdullah Paşa'nın mektubu (tarihsiz)¹⁶

EK VI – Nâilî Abdullah Paşa'nın mektubundan bir detay

¹⁶ ÖStA, HHStA, Türkische Urkunden 17.

EK VII – Nâilî Abdullah Paşa'nın mektubunda bulunan mührü

Ortada: Abdullah Nâilî

Çevresinde:

رَضَيْتُ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لِي
وَقَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَى خَالِقِي
كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ فِيمَا مَضَى
كَذَلِكَ يُحْسِنُ فِيمَا بَقِيَ

[Hz. Ali'ye (r.a.) ait olduğu rivayet edilen bir şiir]

[tercümesi] Allah'ım bana taksim ettiğine râzı oldum,
İşimi Yaradan'a havale ettim.
Allah geçmişte lütufunda bulunduğu gibi,
Bundan sonra da öylece ihsanda bulunsun.

EK VIII – Mektubun transkripsiyonu

1. İftihârü'l-ümerâi'l-izâmî'l-İseviyye muhtârü'l-küberâi'l-fihâmi'l-Mesihîyye muslih-i mesâlih-i cemâhîri't-tâifeti'n-Nasrâniyye sâhib-i ezyâli'l-haşmeti ve'l-vakâr sâhib-i delâilü'l-mecd ve'l-itibâr hâlâ müntehab-ı Roma imparatoru ve Çermenya kralı ve Lorinya ve Toskana'nın duka-i kebîri ve sâir nice mahallerin princibi ve kontesi olan
2. hürmetlü haşmetlü muhabbetlü ulu dostumuz Françesko hutima'llâhu avâkıbehû bi'l-hayri ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebîlü'l-savâb ve's-sedâd cenânlarının kıbel-i erşedlerine îzâh-ı ma'ânî hubb ü vedâd ve efsâh-ı mebânî-i vedd ü ittihâd ile te'kîd-i mu'âked muhabbet-karâr-dâde ve teşyîd-i merâsîd-ı meveddet ve tevâd ider hülâsa-i kelâm
3. müsâleme-i makâl ve nekâve-i peyâm-ı musâdakat-istinâd ithâf ü ihdâsından sonra dostâne inhâ ve i'lâm olunur ki â'zam-ı selâtîn-nizâm ve efhâm-ı havâkîn-fihâm âfitâb-ı gerdûn-ı hilâfet-uzmâ ve hurşîd-i âsımân-ı saltanat-kübrâ müekkid-i bünyân-ı dîn-i mübîn ve müeyyid-i erkân-ı şer'-i metîn mâlik-i dû-bahr u dû-ber
4. ve zînet-efzâ-yı alâ âlihi taht u efser şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü azametlü velî ni'metim pâdişâh-i âlem-penâh ve şehriyâr-ı ma'delet-i destgâh efendim hazretlerinin merci'-i ekâsire-i zamân ve melâz-ı kayâsire-i devrân olan südde-i seniyye-i şâmihü'l-mekân ve atabe-i aliyye-i râsihü'l-erkânların[a] olan
5. vufûr-ı sadâkat ü ihlâs ve mezîd-i muvâlât ü ihtisâsınız muktezâsınca atabe-i seniyye-i şehinşâhîde orta elçilik hizmetiyle niçe müddetden berü mukîm olan rüt-

betlü Enriko de Penkler dostumuzun illet-i mizâcına binâen tarafınıza avd ü ric'atı lâzım gelmekle yerine Âsitâne-i şeref-âşiyânede kapukethüdâlık hizmetiyle ikâmet eylemek üzere

6. ta'yîn ve tesyîr olunan mücerreb ü mu'temed ve müsteşirlerinizden sadâkatlı Pozkov de Estivah dostumuz der-devlet-karâr-ı hüsrevâneye vâsıl olup taraf-ı muhibbânemizde olan mektûb-ı dostî üslûbunuzu tebliğ etmekle mefhûm-ı muhabbet-mersûmu ma'lûm-ı dostâne ve âsâr-ı hulûsunuz vesîle-i inşirâh-ı hâlisânemiz olduğundan ma'dâ de'b-i müsted'î-i

7. devlet-i aliyye üzere vesâtat-ı dostânemiz ile kapukethüdânız mûmâ-ileyh sâha-i serîr-i übbehet-masîr-i pâdişâhâneye cebîn-fersâ-yı şerefin ba'de'l-ihraz nâkil olduğu nâme ve'l-i'lâmenizi dergâh-ı felek-bârgâh-ı hüsrevâneye arz u takdîm ve teşrifât-ı seniyye-i mülûkâne ile

8. kesb-i iltifât-ı cesîm idüp ba'de't-tercûme mazmûn-ı nâme-i masarrîfât-ı işti'mâlinizde münderic olan sıdk u hulûsunuza ve musâlaha-i memdûdenin hıfz u mürâ'âtında ve serhadd-i selim ve muhâdenenin ârıza-i ihtilâlden muhâfazasında derkâr olan sarf-ı maddî u meysûrunda ilm-i âlem-âra-yı cihândârî

9. muhît ve şâmil olmağla iltimâsınız üzere kapukethüdâsı mûmâ-ileyhin Âsitâne-i Aliyyede meks ü ikâmetine izn ü ruhsat-ı mülûkâne erzânî ve buyurduğu olup ve bundan evvel Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânede ikâmet üzere olan mûmâ-ileyh elçiniz merâsim-i hizmet-i me'mûriyetini mezîd-i âdâb

10. ve istikânet ile edâ şerâ'it-i musâfâtı tamâm-ı ri'âyet-birle icrâ idüp tarafınıza me'zûn-ı avd ü insirâf olduğunu hâvî bir kıt'a nâme-i hümâyûn şevket-makrûn şeref-bahş-ı sudûr olmağla mücebince taraf-ı dostânemizden dahi mektûb-ı muhabbet-üslûb tahrîr ve mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuşdur.

11. [Hatime] İnşâü'l-mevlâ lede'l-vusûl nâme-i hümâyûn ve'l-makrûnda iş'âr olunduğu üzere ba'de'l-yevm dahi devâm u istikrârı matlûb olan şerâ'it-i müsâleme ve levâzım-ı dostluk ve muhâdeneye tarafınızdan hıfz u ri'âyet olundukça cânib-i seniyyü'n-nâkib-i hüsrevânenen dahi hüsn-i ri'âyet ve icrâ ve himâyet ü ifâsına sarf-ı ihtimâm ve taraf-ı dostânemizden dahi kemâl-i hulûs üzere bezl-i sa'y-ı tâm kılınacağı bî-irtiyâbdır. Ve's-selâmu alâ meni't-tebea'l-hüdâ.

EK IX – İmparatoriçe Maria Theresia tarafından III. Osman'a hitaben yazılan nâmenin tercümesinin transkripsiyonu¹⁷

Rikâb-ı hümâyûn-ı şehriyârîye Maria Tereza nâm Roma imparatoriçe ve Macar ve Çeh kraliçesinden gelen nâmenin tercümesidir. Fî 27 L 1168 [20 Mayıs 1755]

Maria Tereza *bi-inâyeti'llâhi te'âlâ* Roma imparatoriçe ve Germaniya ve Macar ve Çeh ve Dalmaçya [Dalmatien] ve Kırvaçya [Croatien] ve İskala [Sclavonien] ve Viyana ve ana tâbi' yerlerin kraliçesi ve Avusturya'nın arhidukası ve Burgondiya [Burgund] ve Berapançiya [Braband] ve Medyolan [Mailand] ve İştériya [Steyer] ve

17 TSMA.e, 1054/7.

Karintiya [Kärnten] ve Karuniyola [Crain] ve Manuto [Mantua] ve Paruma [Parma] ve Piyaçeça [Piacenza] ve Limyorka [Limburg] ve Lüksemburğiya [Luxemburg] ve Kelderya [Geldern] ve Vitimburğa [Württemberg] ve zîr u bâlâ Silejya'nın [Schlesien] dukası ve Osavya [Schwaben] ve İsteranzolvanya'nın [Siebenbürgen] pirinçipesesi ve Roma imparatorluğunun markizesi ve Burgovya [Burgau] ve Moravya [Mähren] ve zîr ü bâlâ Lusaçya [Laußnitz] ve Habsburg ve Filanderiya [Flandern] ve Tirol ve Fart [Pfyrt] ve Giyborg [Kyburg] ve Goriçya [Görz] ve Gradsukavartizya [Gradisca] ve Nambor [Namur] ve Uskula ve Viyana ve Navon limanı ve memlaha ve Mekilinya'nın [Mechlen] kontesesi ve hükümdâriyesi ve Lurena [Lothringen] ve Bar [Baar] ve Toskana [Toscana] duka-i kebîresiyiz

Anadolu ve Rumeli'nin sâhibi ve mâliki şevketlü kudretlü pâdişâh-ı âl-i Osman Sultân Osman Han mu'azzez ve mükerrem dostumuz ve hemcivârimiz hazretlerinin pişgâh-ı hümâyûn-ı şehriyârîlerine tarafımızdan sıhhat-i kâmile ve dost-ı şâmilelerinin da'vât-ı lâıykası takdîminden sonra dostâne arz u i'lâm olunur ki şevketlü kudretlü pâdişâh-ı mu'azzam mu'azzez ü mükerrem dostumuz ve hemcivârimiz hazretleri devlet-i aliyeleriyle beynimizde imtidâd ü istikrâr bulan şerâ'it-i musâlaha-i memdûde ve revâbit-ı dostluk ve muvâlâtın te'yîd ü teşyîdine ale'd-devâm arzu-keş olduğumuzun i'lâm u beyânına vesîle-i bâb oldukça bâ'is-i mahzûziyyet-i azîmemiz olduğu müsta'nin ani'l-beyândır.

Binâ'en-aleyh hâzâ atabe-i aleyh-i şâhânelerinde tarafımızdan kapukethüdâlık ve ba'dehû orta elçilik hizmetiyle sinîn-i kesîreden berü mukîm rağbetlü sadâkatlü Enriko Hristo Furubaron de Penkler nâm murahhas elçimiz dâ'ileri sinni cihetle ba'zı illete mübtelâ olduğundan tarafımıza insirâfa tâlib ve mûmâileyhin hidemât-ı mergûbe-i mesbûkasına binâen izn ü icâzete vücûhla müstehak olmuşiken yerine âhar kimesne ta'yîn olunmadıkça matlûbuna mûmâşât olunmayup bu ana değîn tevakkuf olunmuşidi. El-hâletü hâzihi meyânede cârî şerâ'it-i musâlaha-i memdûde ve revâbit-ı musâfât-ı dâ'ime ve merâsim-ı hukûk-ı cevâri'nin bi-tamâmihâ ri'âyetinde derkâr olan sebât ve metânetimizi beyâna müsta'id ve bürûdete müeddî bir hâlet zuhûru ihtimâlinde tarafının inzımâm-ı hüsn-i sülûk ve istisvâb-ı re'y-i ihlâskârî ile ibtâl ü izâlesine dikkat-i tâm ve der-akab-ı tasfîyesine ihtimâm mâ-lâkelâm ve dil-hâh-ı derûniyemiz olduğu üzere mübârek vücûd-ı lâzime'l-mevcûd-ı mülûkânelerinin sıhhat ü âfiyet ve imtidâd-ı eyyâm-ı şân u şevket-i pâdişâhânelerinin peyâm-ı meserret encâmını tarafımıza tebşîre müdâvemet ve bu umûrda bezl-i mukadderat ve sarf-ı sadâkat idecek kimesnenin intihâbıyla iştigâlde iken mu'temedlerimizden rağbetlü Pozkov de Eşvaham nâm dâ'ilerinin hânedân-ı imparatoriyemizin vâki' olan niçe mesâlih ve umûrunda istihdâm olunup sebkât iden hidemât-ı sâdikânesine nazaran ve ale'l-husûs rü'yet-i umûra zâtında isti'dâdı ve elsine-i şarkiyye ile münâsebeti ve sıdk u sadâkati zâhir ü etvâr ve harekâtı vücûhla makbûl ü mergûbumuz olmakdan nâşî mûmâileyh dâ'ileri sâ'ire imtiyâz ile dersaltanât-ı seniyyelerinde kapukethüdâlık hizmetiyle ber-vech-i mu'tâd tarafımızdan ikâmete ta'yîn olunup beyne'd-devleteyn cârî nizâm-ı âsâyiş-i emn ü râhat ve re'âyâ vü berâyânın kesb-i ezyâd-ı münâza'ana şâmil mesâlih ve umûrun tenfiz ü temşiyetine ced ü sa'y eylemek üzere kapukethüdâmız dâ'ilerine tenbîh ve tavsiye

olunmuştur. Binâ'en-aleyh mûmâileyh dâ'ileri pişgâh-ı hümâyûn-ı şehriyârîlerine rûmâl ile iftihâr-yâb kılınmasına müsâ'ade-i hümâyûn-ı mülûkâneleri erzânî ve devâm-ı dostluk ve hudûd-ı tarafeynin nizâm-ı âsâyiş ü emniyetinden hâsıl olan semere-i haseneye dâ'ir tarafımızdan kendi ismimiz ile irâd u ifâde ideceği umûr u husûs vukû'unda takrîr-i sâdikânesine i'timâd-ı küllî buyrulması dostâne el-hâh u iltimâs olunur. İnşâ'allâhu te'âlâ meyânede istihkâm-pezîr olan revâbıt-ı safvet ve muhabbet ü hukûk-ı cevâri'ye ri'âyeten tarafımızdan dem-i dem icrâ-yı levâzım-ı hulûsda kusûr olunmayacağında iştibâh buyrulmaya. Bâkî taht-ı serîr-i saltanat-masîr-i şâhânelerinde tûl-ı ömr ü devlet ve şevket-i câvidânî birle kâm-bîn ü kâm-yâb olmaları dergâh-ı hazret-i Hakdan mütemennî vü müsted'âdır. Mîlâd-ı hazret-i İsâ'nın bin yedi yüz elli beş târihi mâh-ı Âyârının yirminci gününde Beç şehrimizde tahrîr olunmuştur.